

Naujoji sodyba

DVISAVAITINIS SMULKIŲJŲ ŪKIO ŠAKŲ LAIKRAŠTIS

NR. 6

1940 m. kovo 22 d.

T U R I N Y S

Augalai gražiais vaisiais

Yra visa eilė augalų, kurie puošia mūsų sodus ne tiktai savo žiedais arba gražiais lapais, bet ir savo vaisiais. Tai yra malonu ypač rudenį ir net žiemos pradžioje, kada sodus puošiančių augalų nėra ir gamta atrodo apmirusi. Tokių augalų yra visa eilė, bet daugiausia jie yra sumedėję. Duosiu mažą sąrašą tokių augalų, kurie V. D. U. Botanikos Sodo sąlygose gerai auga, jų galima įsigyti per botanikos sodą Kaune, A. Freda, telefonas 2 55 40.

Physalis (žydvyšnė) yra neaukšta žolė su uogomis, kurios yra apdengtos raudonos spalvos taurelėmis ir kurios labai papuošia sodą. Yra visa eilė rūšių, pvz., rekomenduojama auginti rūšis **Physalis Alkekengi** (valgomoji žydvyšnė) vidurinėje ir pietų Europoje ir **Physalis Trauchetii** iš Japonijos. Pastaroji turi ypatingai didelius ir gražius vaisius. Žydvyšnės vaisiai prinoksta rudenį ir labai papuošia sodą net ligi spalių mėnesio. Žiedus nuskynus, galima laikyti juos sausai žiemos metu kaip papuošalą kambariuose. Auginti reikia geroje sodo žemėje, dauginti daigais, kurie sodinami geriausia pavasarį. Žydvyšnės uoga yra valgoma, iš jos galima gaminti uogienę.

Bet daugiausia yra sumedėjusių augalų, kurie puošia sodą savo vaisiais net ir žiemos pradžioje. Pažymėsime sekančius augalus:

Su baltais vaisiais: **Symphoricarpus racemosus** (meškytė), krūmas, kilęs iš Šiaurės Amerikos, kurio surinkti į puokšteles balti vaisiai labai puošia sodą net ligi gruodžio—sausio mėn. Krūmas labai gerai išsilaiko Lietuvos klimate ir nereikalauja jokios ypatingos priežiūros. **Cornus alba** (baltoji sedula) iš šiaurės rytų Azijos. Baltos spalvos uogos išsilaiko ligi rudens, krūmas gerai auga Lietuvoje. Jo raudonos spalvos šakos puošia sodus žiemos metu.

Geltonos spalvos vaisius turi **Hippophae rhamnoides** (dygliuotasis šaltalankis) iš Europos, yra dvikamienis krūmas arba nedidelis medelis su daugybe, tiesiog ant šakučių prilipusių uogų, kurios vartojamos uogienei ir likeriams daryti. Smėlingoje vietoje šis krūmas duoda daug vaisių, sunkesnėje ir drėgnesnėje botanikos sodo žemėje jo vaisių yra daug mažiau. Krūmas, be to, įdomus dėl savo pilkų šakų ir sidabrinių lapų. Vaisiai kartais pasilieka per visą žiemą.

Raudonos spalvos vaisius turi **Sambucus racemosa** (raudonuogis šeivamedis). Jis labai gerai auga Lietuvoje be jokios ypatingos priežiūros. Uogos surinktos į gana dideles raudonos spalvos šluoteles, kurios puošia sodą nuo liepos ligi rugsėjo mėn. **Sorbus aucuparia** (šermukšnis), visiems žinomas Lietuvoje medis puošia sodus rugpiūčio ir rugsėjo mėn. ne tiktai savo baltais žiedais, bet ir savo raudonomis uogomis. Be paprasto šermukšnio, yra dar var. moravica ir var. rossica, kurių vaisiai yra valgomi. **Viburnum opulus** (paprastasis putinas), visiems gerai žinomas krūmas, puošia sodą rudenį savo raudonomis, į skėtį surinktomis, uogomis. Taip pat puošia sodą savo raudonais vaisiais įvairios **Crataegus** (gudobelė) rūšys. Ožekšnis (**Evonymus**) turi raudonus vaisius, iš kurių, jiems atsidarius, kabo oranžinės spalvos sėklos. Jų vaisiai labai puošia sodus, Ožekšnis auga savaime Lietuvoje. Skietmedis (**Evonymus europaea**) yra nedidelis medis, kuris ypač gerai auga soduose, o karpuotasis ožekšnis (**Evonymus verrucosa**) yra miškuose augantis krūmas, kuris tinka auginti tiktai pavėsyje. **Rosa** (erškėtis) yra daugybė rūšių, kurių raudoni vaisiai papuošia sodus. Bet ypatingai galima rekomenduoti **Rosa rugosa** (erškėtis radasta), kilęs iš rytų Azijos. Jis pasižymi savo dideliais raudonais, ružavais arba baltais žiedais, tamsiais blizgančiais lapais, o rudenį ypatingai dideliais gražiais vaisiais, kurie sudaro nepaprastai gražų sodo papuošalą ir, be to, tinka uogienei gaminti. Rosa rugosa labai gerai auga Lietuvos sąlygose. **Symphoricarpus orbiculatus** (meškytė) iš Šiaurės Amerikos, neaukštas krūmelis su smulkiais, į krūveles surinktais, ružavos spalvos vaisiais, kurių galima rasti net lapkričio mėn. gale arba ir gruodžio mėnesį. Juodais vaisiais yra **Sambucus nigra** (juoduogis šeivamedis), visiems žinomas krūmas, kuris turi ne tiktai gražius, į skėtį surinktus, baltus žiedus, bet rudenį ir juodas uogas. Šeivamedis, be to, yra dar ir vaistinis augalas.

Prof. K. Regelis

Durpių — lapų žemė

Yra susidariusi nuomonė, kad medžių ir krūmų lapai ypatingai sunkiai pasiduoda puvimui. Šito priežastis yra ta, kad lapai glaudžiai vienas prie kito susideda ir sudaro vieną beorę masę, kurioje prasideda rūkštus rūgimas. Šį nepageidaujamą polinkį, kaip jau esame pirmiau minėję, pašalina durpių smulksniai. Jau po pusės metų pūdinimo, ilgiausiai po vienerių metų, durpių - lapų žemė būna paruošta.

Rudenį surinkti lapai vartojami žiemą, kaip apsaugojanti priemonė nuo šalčių, pvz., apdengimui dėžių, šakniavaisių bei daržovių kapčių ir lauke žiemojančių kultūrų. Balandžio mėn. jie imami pūdinimui. Ant durpių smulksnių pagrindo, pakaitomis vienodais sluoksniais, dedama greitojo durpių pūdinio ir ant jo drėgnų lapų. Sakyti dvigubi sluoksniai kartojami tris kart ir sukraunama 75 cm aukščio krūva, kuri visa apdengiama gera žeme. Galima iškarto padaryti visų sluoksnių mišinį. Tada lapų krūva paskleidžiama, paskui ant jų dedamas reikiamas kiekis greitojo durpių pūdinio ir tuojau viskas perkasant sumaišoma.

Perkasimai atliekami: pirmas birželio ir antras rugpiūčio mėn. Birželio mėnesį perkasamą masę patartina sulaistyti vandeniu. Rudeniop durpių - lapų žemė jau yra paruošta. Gaunama išimtinai gera silpnai rūkščios reakcijos žemė. Naudojama dėžutėms, į kurias sėjamos daržovių sėklos, inspektams ir puodelių kultūroms.

Agr. J. V.

KAS GALI SIŲSTI Į PERYKLĄ VEISLINIUS KIAUŠINIUS

Kontroliuojamų paukštynų savininkai kreipiasi į Panevėžio Viščiukų Perykią, siūlydami kiaušinius.

Viščiukų Perykla veislinius kiaušinius perka tik iš tų kontr. paukštynų, iš kurių leidžia pirkti Veter. Akademija, o leidžia pirkti tik iš tų paukštynų, kuriuose visos vištos rastos sveikos — nesergančios baltuoju viduriavimu. Panaikinus sergančias, vėl vištų kraujas bus tiriamas ir jei nebus sergančių, tada leis veislinius kiaušinius pirkti.